

Bewustwording omzetten in doen

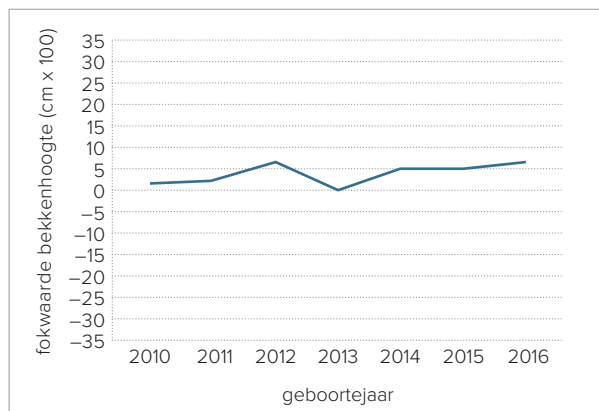
In twintig jaar tijd een verviervoudiging van het aantal natuurlijke geboorten in Belgisch witblauw en het verbeterd roodbontras. Dat is het nagestreefde doel van het project Bewust Natuurlijk Luxe. Er zijn wezenlijke stappen gezet, maar het verwachte percentage blijft achter op de doelstelling. Het is mogelijk om de doelstelling wel te halen als verschillende factoren gelijktijdig worden verbeterd.

TEKST GUY NANTIER

In Nederland werd in 2014 bij de dikbilrassen verbeterd roodbont en Belgisch witblauw 85 tot 90 procent van de koeien met een keizersnede verlost. In de ministeriële beleidsbrief dierenwelzijn van 4 oktober 2013 zijn Nederlandse houders van deze dubbelgespiede rassen opgeroepen om toe te werken naar dieren die weer op een natuurlijke wijze kunnen afkalven. De betrokken Nederlandse stamboeken hebben hiervoor een plan van aanpak gemaakt en het project 'Bewust Natuurlijk Luxe' (BNL) zag daarop het levenslicht. Kort gesteld werd de ambitie uitgesproken om bij Belgisch witblauw 60 procent natuurlijke afkalvingen te bereiken in 2030 en bij verbeterd roodbont 50 procent natuurlijke geboorten in 2035.

Op verzoek van het ministerie LNV heeft Wageningen Livestock Research een eerste evaluatie gemaakt. De evaluatie is onder meer gebaseerd op genetische parameters en kengetallen.

Tabel 1 – Gemiddelde fokwaarde voor inwendige bekkenhoogte van gemeten dieren per geboortjaar bij Belgisch witblauw (bron: WUR)

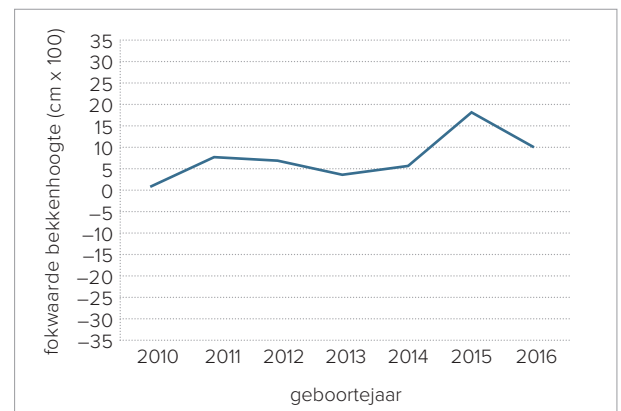

In het streven naar meer natuurlijke geboorten bij luxe vleesvee staat fokken op ruimere, inwendige bekkenmaten, en met name de bekkenhoogte, centraal. Inwendige bekkenhoogte rectaal meten met een pelvimeter is het instrument bij uitstek.

Licht positief genetische trend

Ruim 60 procent van de Nederlandse bedrijven met witblauw en 70 procent met verbeterd roodbont nam in 2018 deel aan het meetprogramma. Op deze bedrijven is ruim 50 procent van de witblauwe koeien gemeten en 70 procent van de verbeterd roodbonte koeien. Dit bereik geeft meteen aan dat het draagvlak duidelijk groot is. Ook is aldus ruim 50 procent van de populatie in Belgisch witblauw en 85 procent in het verbeterd roodbontras gedekt. Voldoende om op basis van de verzamelde gegevens fokwaarden te kunnen schatten die bruikbaar zijn voor de hele populatie.

Tabel 2 – Gemiddelde fokwaarde voor inwendige bekkenhoogte van gemeten dieren per geboortjaar bij verbeterd roodbont (bron: WUR)

Inwendige bekkenhoogte rectaal meten met een pelvimeter is het instrument bij uitstek voor fokken op ruimere bekken

De figuren 1 (Belgisch witblauw) en 2 (verbeterd roodbont) geven de gemiddelde fokwaarde voor inwendige bekkenhoogte weer per geboortjaar en de genetische trend voor bekkenhoogte. De genetische trend is een weergave van de selectie die is toegepast bij de ouders van de geselecteerde dieren.

De genetische trends tot 2016 zijn slechts licht positief. Verklaring hiervoor is dat veel van de bedrijven pas begonnen zijn met meten vanaf 2014 en pas begonnen zijn met selecteren na de eerste metingen. Op deze bedrijven neemt de gemiddelde meting pas toe na een jaar of drie.

Relatief grote inzet van ongunstige stieren

Door het kleine aantal kalveren per dikbilkoe is er nauwelijks ruimte om te selecteren in de kalveren voor vervanging van koeien. In de praktijk worden vrijwel alle vaarskalveren aangehouden en komt de genetische selectie vooral neer op de stierkeuze.

Voor een scherpe genetische selectie zijn er dus stieren nodig met een sterk gunstige fokwaarde. Maar de noodzakelijke informatie voor het verkrijgen van een fokwaarde komt pas beschikbaar als de stier al een jaar of drie gebruikt is (9 maanden dracht en meting bij de nakomeling rond 2-jarige leeftijd). Dit zorgt er mede voor dat er een relatief grote inzet is van de 25 procent meest ongunstige stieren voor vererving van bekkenmaten. Stieren zijn in beide rassen gemiddeld 6 tot 8,5 jaar oud bij de geboorte van hun nakomelingen, moeders zijn gemiddeld 3,5 tot 4,5 jaar oud. Deze hoge gemiddelde

leeftijd hangt samen met het laat beschikbaar komen van een fokwaarde voor inwendige bekkenhoogte. De consequentie van deze situatie is dat er nog ongeveer drie generaties gefokt zullen worden tot 2032 als het generatie-interval niet verandert.

Van bewustwording naar doen

Er is een duidelijk positieve tendens richting natuurlijke geboorten berekend. Het geschatte percentage natuurlijke geboorten in 2035 bedraagt voor beide rassen ongeveer 40 procent. Zonder aanpassing van het fokprogramma blijft de verwachte respons in 2035 achter ten opzichte van de oorspronkelijke doelstelling van 50 tot 60 procent natuurlijke geboorten.

Het is mogelijk om de doelstelling wél te halen als verscheidene factoren gelijktijdig worden verbeterd, met name het verkorten van het generatie-interval en het schatten van fokwaarden voor jonge stieren.

Maar bovenal, het draagvlak bij de fokkers moet zich duidelijker vertalen in een gericht fokbeleid op het eigen bedrijf: de juiste koeien aanhouden en de inzet van stieren met een gunstige fokwaarde. 'De omslag van bewustwording naar "doen" is belangrijk in een volgende fase', aldus het voortgangsrapport van WUR. 'De gerealiseerde genetische vooruitgang is het gunstigste dat door de sector verwezenlijkt kon worden in drie jaar tijd.' De Nederlandse minister van Landbouw heeft daarom beslist dat zij de financiële ondersteuning van het project BNL verderzet. |